

V 60. letech vydal NADAS učebnici pro studenty středních škol s poštovním zaměřením. Autorem byl dr. Karel Žatecký. V kapitole o výplatních otiscích shrnul ty nejdůležitější zásady funkce a provozu výplatních strojů so hledem na praxi. I tento pohled je užitečný pro sběratele výplatních otisků.

Výplatní stroje

Nejběžnějším způsobem zapravování poštovních poplatků je používání poštovních známek. Ovšem potřebám velkých uživatelů poštovních služeb tento způsob uhrazování poštovních poplatků nevyhovuje. Porto se používá jiných způsobů, které vyplácení poštovních zásilek urychlují. Jedním z nich je používání výplatních strojů, které se povoluje socialistickým organizacím. Podstata používání výplatních strojů spočívá v tom, že se poštovní poplatky zapravují otisky jejich razítek.

Výplatní stroje jsou dvojího druhu: výplatní stroje zařízené na vkládání výplatního proužku a výplatní stroje zařízené na nastavení počítadla.

Výplatní stroj si musí pořídit zájemce na svůj náklad u oprávněného podniku (Kancelářské stroje n. p. V Praze nebo v Bratislavě). V činnost jej uvádí zástupce tohoto podniku za přítomnosti pracovníka dohlédací pošty, který uzavře pojistný zámek stroje, opatří jej úřední plombou a klíč si převezme do vlastnictví pošty. Kancelářské stroje opatří ke stroji štoček denního razítka, k němuž vlastnické právo přechází na poštu. Oprávněný uživatel nesmí výplatní stroj půjčovat ani pronajímat. Prodat jej smí jen oprávněnému podniku.

Poznámka: Výplatní otisk se skládá z rámečku, v němž je nápis Československo a výplatní hodnota v arabských číslicích, z otisk u denního razítka podávací pošty a označení oprávněného uživatele (použivatele) výplatního stroje. Na zásilku)průvodku, poukázku) musí být otištěn předepsanou červenou barvou.

Použivatel výplatního stroje zapraví hodnotu výplatních otisků pošty tak, že si u dohlédací pošty zakoupí výplatní proužek, pak vsune do stroje (jinak by výplatní stroj nemohl být uveden v chod). Pošta může prodat i několik proužků do zásoby za podmínky, že jich bude použito v pořadí čísel, jež jsou na nich vytištěna. Další proužky

prodá pošta používateli, odevzdá-li proužky použité. Jako doklad o jejich přijetí dá pošta používateli číslo stroje, které odstříhla z odevzdaného použitého proužku. Proužek je upotřeben a je ho třeba vyměnit, jakmile stroj orazí výplatné v hodnotě celého výplatního proužku. Při výměně použitého proužku na jeho rubu stroj vytiskne výši spotřebované částky, stav počítadla a pořadové číslo proužku.

Výplatní proužky jsou v hodnotách 2000, 5000 a 100000 Kčs.

U výplatních strojů, které nejsou zařízeny na vkládání výplatních proužků, předloží uživatel hlavicí výplatního stroje dohlédací poště, která mu nastaví počítadlo na požadovanou částku výplatného (1000 až 15000 Kčs nebo 10000 až 150000 Kč). Částka výplatného musí být zaplacená ihned při nastavení hodnoty.

Výplatními stroji (výplatními otisky) lze zapravovat veškeré poštovní a telegrafní poplatky, které je jinak možno účtovat výplatními známkami. Jsou to zejména poplatky za listovní zásilky, za balíčky vnitřního styku, za balíky a cenná psaní, za telegramy, poštovní a telegrafické poukázky vnitřního styku, za náhradní podací stvrzenku a za zvláštní podací potvrzení, za žádosti o vrácení zásilky nebo o změnu adresy apod.

Není dovoleno otiskovat výplatním otiskem bez výplatní hodnoty zásilky dopravované nevyplaceně nebo vlastními posly. Jsou – li podávány objemné zásilky, je vhodné jejich obálky orážet před naplněním, obálky cenných psaní před zapečetěním. Barevných obálek, na kterých nejsou výplatní otisky dosti zřetelné, se nesmí používat. Na listovní zásilky s balíčky vnitřního styku je možno lepit lístky s příjemcovou adresou a s výplatním a denním razítkem.

Na každé zásilce má být zpravidla otištěn je jeden otisk. Zásilky oražené výplatním strojem se musí podávat zásadně u přepážky pošty. U sousedních pošt mohou být podávány jen se svolením okresní správy spojů. Zcela výjimečně je možno zásilky vkládat do poštovních schránek, jsou-li pro to důvody. V tom případě se musí zásilky vázat ve svazek, opatřený červenou páskou nebo zabalit do červeného papíru a označit poznámkou „výplatní otisky, ihned otevřít“.

Výplatních strojů používají také některé větší pošty k zúčtování poplatků vybraných při podání listovních zásilek – obyčejných i doporučených), balíčků vnitřního styku a balíků.

Povolení používat výplatního stroje může pošta kdykoliv a bez odškodnění odvolat a uživatelé výplatních strojů se mohou kdykoliv vzdát.

Přetištěno z knihy Poštovní provoz autora dr. Karel Žatecký

Vydal NADAS Praha 1969

Nakladatel a zadavatel Ministertvo pošt a telekomunikací ČSSR